



jongeren met **impact**

TeamAlert

COMBINATIEGEBRUIK IN HET VERKEER

Actualiteitenonderzoek



Stichting TeamAlert

Jongeren met impact

Nijverheidsweg 25
3534 AM Utrecht
Tel: 030-2232893
info@teamalert.nl
www.teamalert.nl

Onderzoek en rapportage:
Sanne Haanen, Saar Hadders

December, 2024

© Deze rapportage is eigendom van stichting TeamAlert te Utrecht. Niets uit dit rapport mag worden gereproduceerd, publicitair worden vrijgegeven of worden uitgevoerd zonder de schriftelijke toestemmingen of de actieve medewerking van stichting TeamAlert.

SAMENVATTING

COMBINATIEGEBRUIK IN HET VERKEER

3

Met een vragenlijstonderzoek hebben we onderzocht in hoeverre jongeren alcohol en drugs combineren en welke middelen worden gebruikt. Ook onderzochten we in hoeverre jongeren zich in het verkeer begeven na combinatiegebruik en welke effecten zij ervaren wanneer ze onder invloed rijden. Hieronder vatten we de belangrijkste resultaten en conclusies samen.

Klein percentage jongeren rijdt auto na combinatiegebruik

In dit onderzoek gebruikt meer dan twee op de vijf jongeren wel eens verschillende middelen tegelijkertijd. De meest voorkomende combinatie is alcohol met cannabis, maar ook alcohol in combinatie met cocaïne, 3-MMC en ketamine is populair. Daarnaast worden deze drugs ook onderling gecombineerd.

Eén op de tien jongeren die wel eens middelen combineren, stapt wel eens achter het stuur na combinatiegebruik. Van deze groep heeft de helft in de afgelopen 30 dagen nog auto gereden onder invloed van een combinatie van middelen.

Jongeren ervaren veel effect op rijvaardigheid na combinatiegebruik

Jongeren die na combinatiegebruik deelnemen aan het verkeer ervaren negatieve effecten op hun rijgedrag. Achter het stuur merken ze dat hun reactievermogen afneemt, ze sneller afgeleid raken en minder scherp zijn. Sommigen zijn ervan overtuigd dat cocaïne hen meer focus geeft en cannabis hen rustiger maakt. Deze misvattingen staan haaks tegenover wat we weten over de effecten van drugs op rijvaardigheid (Trimbos-instituut, z.d.b.). Het is belangrijk om de juiste kennis en handvatten te verschaffen, zodat jongeren zelf de veilige keuzes maken in het verkeer.

Aanbeveling voor vervolgonderzoek

Om een concreter en breder beeld te krijgen van het combinatiegebruik onder jongeren in de Nederlandse samenleving, is een representatieve steekproef nodig in toekomstig onderzoek. Daarnaast is het belangrijk om te achterhalen wat de doelgroep motiveert om middelen te combineren en onder invloed achter het stuur te stappen, zodat de juiste doelgroep effectief bereikt kan worden met een gerichte aanpak.

Communiceer de gewenste sociale norm

In communicatie is het belangrijk om te benadrukken dat de meerderheid van de jongeren niet onder invloed autorijdt na combinatiegebruik, om uit te dragen dat het normaal is om nuchter aan het verkeer deel te nemen. In interventies van TeamAlert richten we ons in de toekomst meer op combinatiegebruik door de resultaten van dit onderzoek mee te nemen in de doorontwikkeling. Hierdoor kunnen we ook de doelgroep jongeren die middelen combineren stimuleren om nuchter achter het stuur te stappen.

Benieuwd naar het volledige overzicht van de resultaten, conclusies en aanbevelingen van dit onderzoek naar jongeren en combinatiegebruik in het verkeer? Lees dan verder!

INHOUD

Inleiding	5
Het onderzoek	8
Resultaten	11
Middelengebruik	12
Rijden onder invloed	13
Effecten op rijgedrag	14
Bewustzijn verkeersdeelname	15
Sociale norm en subjectieve pakkans	16
Verschillen tussen groepen	17
Conclusies en aanbevelingen	18
Conclusies	19
Aanbevelingen	20
Bronnen	21

INLEIDING



INLEIDING

6

Dagelijks worden gemiddeld 110 bestuurders bekeurd voor rijden onder invloed (Algemeen Dagblad, 2024). De gevolgen van rijden onder invloed van alcohol en drugs zijn ernstig: in 2022 belandden naar schatting 9.600 mensen op de Spoedeisende Hulp door na een verkeersongeval waarbij alcohol een rol speelde. Een kwart van de slachtoffers met alcohol en/of drugs in hun bloed na een ongeval was tussen de 15 en 24 jaar (VeiligheidNL, 2022).

Jongeren gebruiken steeds vaker een combinatie van alcohol en drugs

Het gecombineerde gebruik van alcohol en drugs vormt een groeiend probleem, met name onder jongeren in het uitgaansleven (Trimbos-instituut, 2023). Het combineren van alcohol met stimulerende middelen vergroot niet alleen het risico op verkeersongevallen, maar ook op ernstige gezondheidsproblemen zoals oververmoeidheid, een verhoogde hartslag en psychoses (Trimbos-instituut, z.d.a.). Veelgebruikte combinaties zijn alcohol met XTC (39%), cannabis (34%) en cocaïne (29%). Opvallend is dat de meeste jongeren die cocaïne gebruiken dit altijd combineren met alcohol (Trimbos-instituut, 2016).

Het ongevalsrisico van autorijden na combinatiegebruik

De kans op een verkeersongeval stijgt als een bestuurder alcohol of drugs heeft gebruikt. Bij het gebruik van meervoudige drugs is het ongevalsrisico 5 tot 30 keer hoger. Het grootste ongevalsrisico geldt voor een combinatie van alcohol en drugs, hierbij is de kans op een ongeval 20 tot 200 keer hoger (Horst et al., 2011).

Hoeveel slachtoffers er jaarlijks precies door combinatiegebruik in het verkeer vallen is onbekend. Uit bloedonderzoek onder ernstig gewonde automobilisten bleek in 2011 dat een op de tien drugs had gebruikt, terwijl bij ongeveer de helft ook alcohol werd aangetroffen. Dit wijst op de gevaarlijke rol van combinatiegebruik in het verkeer (SWOV, 2020).

Jongeren als risicogroep

Jongeren vertonen vaker risicogedrag in het verkeer door een combinatie van factoren zoals beperkte rijervaring, groepsdruk en hersenontwikkeling (TeamAlert, 2024). Hun focus op korte termijn plezier en sociale beloningen vergroot de kans op gevaarlijk rijgedrag. Onervarenheid en een beperkt reactievermogen maken het inschatten van complexe verkeerssituaties moeilijk, wat het risico op fouten en risicogedrag in het verkeer vergroot (TeamAlert, 2024).

Het risico wordt nog groter bij gebruik van alcohol en drugs, vooral wanneer deze middelen worden gecombineerd. De toenemende trend van combinatiegebruik van verschillende middelen zorgt voor bezorgdheid dat steeds meer jongeren met deze middelen in hun systeem de weg op gaan (Trimbos-instituut, 2016). Dit verhoogt de kans op verkeersongevallen en heeft ernstige gevolgen voor de verkeersveiligheid.

Het huidige onderzoek

Er is nog weinig bekend over jongeren en combinatiegebruik in het verkeer. Het is onduidelijk in welke mate jongeren rijden onder invloed van een combinatie van alcohol en drugs, of van verschillende soorten drugs. Daarnaast is er weinig inzicht in hoe zij de effecten van deze middelen ervaren. Dit benadrukt de noodzaak van verder onderzoek naar dit probleem.

Leeswijzer

In de komende hoofdstukken gaan we in op de opzet van het onderzoek en de geworven steekproef. Vervolgens behandelen we de resultaten per thema en we sluiten het rapport af met een overkoepelende conclusie met een aantal praktische aanbevelingen.

INLEIDING

Over TeamAlert

Jongeren hebben een grotere kans op een ongeluk dan andere weggebruikers in Nederland. TeamAlert zet zich daarom dagelijks in om het aantal jongeren dat betrokken is bij een verkeersongeval te verminderen. Dit doet TeamAlert door ze uit te dagen om slimme keuzes in het verkeer te maken, zodat zij altijd veilig onderweg zijn. Vanuit die visie doen we onderzoek en ontwikkelen we projecten en social media-acties. Met Young Influence, ons jongerenpanel, zijn we in staat om continue in te spelen op de veranderende behoeften van jongeren. Meer dan 8000 leden tussen de 12 en 24 jaar worden zo actief bij onze onderzoeken en interventies betrokken.

Met een groeiend team van zo'n dertig young professionals en ruim veertig jonge jongerenvoorlichters op locatie, realiseert TeamAlert jaarlijks ruim duizend interventies op o.a. scholen en festivals. Daar spreken we leeftijdsgenoten aan vanuit hun eigen belevingswereld. Een originele en positieve boodschap is hierbij essentieel. Dankzij de wetenschappelijke onderbouwing binnen onze projecten motiveert TeamAlert jaarlijks meer dan 100.000 jongeren en weten we positieve gedragsverandering teweeg te brengen.



HET ONDERZOEK



HET ONDERZOEK

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te verkrijgen in combinatiegebruik in het verkeer onder jongeren. Hierbij wordt specifiek gekeken naar het gelijktijdig gebruik van alcohol en drugs, of verschillende soorten drugs. Daarnaast wordt onderzocht met welke vervoersmiddelen jongeren onder invloed deelnemen aan het verkeer. TeamAlert heeft een online vragenlijst uitgezet om dit te onderzoeken.

Onderzoeksvragen

In het onderzoek staat de volgende onderzoeksvraag centraal:

- ♦ *In welke mate rijden jongeren onder invloed van een combinatie van middelen en welke effecten ervaren zij wanneer ze onder invloed rijden?*

Deze hoofdvraag is opgedeeld in de volgende deelvragen:

- ♦ Welke combinaties worden voornamelijk door jongeren gebruikt?
- ♦ Welke vervoersmiddelen gebruiken jongeren wanneer ze rijden onder invloed van een combinatie van middelen?
- ♦ Welke effecten ervaren ze bij het rijden onder invloed van een combinatie van middelen?
- ♦ Speelt sociale norm een rol bij het rijden onder invloed van een combinatie van middelen?

Werving

De werving van het onderzoek vond plaats tussen 5 december en 30 december 2024 via social media en via *Young Influence*, het jongerenpanel van TeamAlert. Via deze kanalen is een oproep verspreid waarin jongeren tussen de 18 en 30 jaar oud gevraagd werden om hun mening te delen over rijden onder invloed bij combinatiegebruik van middelen. In de wervingstekst stond vermeld dat deelnemers kans maken op het winnen van AirPods of op een cadeaubon van €50.

Op de volgende pagina geven we een overzicht van de deelnemers.



HET ONDERZOEK

10

Deelnemers

In Tabel 1 staat de verdeling van de steekproef. In totaal hebben 553 deelnemers de vragenlijst compleet ingevuld met een gemiddelde leeftijd van 21.13 jaar ($SD = 2.85$). Van 11 deelnemers (2%) is het opleidingsniveau niet bekend. Om deze reden telt het totaal bij opleiding niet precies op tot 100%.

We hebben de deelnemers gevraagd aan te geven welke middelen zij wel eens hebben gebruikt. Ook hadden zij de mogelijkheid om aan te geven: 'Ik gebruik nooit alcohol of drugs'. De jongeren die voor deze optie kozen, zijn uitgesloten van het onderzoek. Bij het interpreteren van de resultaten is het belangrijk hier rekening mee te houden.

Rapportage significante verschillen tussen groepen

In de analyse is gekeken naar significante verschillen op het gebied van geslacht, leeftijd en opleidingsniveau. In verband met de leesbaarheid zijn deze gerapporteerd aan het einde van het resultatenhoofdstuk.

*Door technische factoren zijn enkele vragen niet bij alle deelnemers afgenomen. Hierdoor varieert de totale steekproefomvang ($N = 553$) per vraag. Dit geldt voor de resultaten in dit rapport waar een * bij staat.*

Kenmerk	N	%
Man	202	37%
Vrouw	334	60%
Non-binair/genderfluïde	16	3%
Anders	1	0%
Leeftijd ($M = 21.13$)		
18 t/m 20 jaar	284	51%
21 t/m 24 jaar	204	37%
25 t/m 30 jaar	65	12%
Opleiding		
Basisonderwijs, speciaal onderwijs, praktijkonderwijs en vmbo	38	7%
Havo, vwo, mbo	202	37%
Hbo, wo	302	55%

Tabel 1. Demografische gegevens van de steekproef

RESULTATEN

11



RESULTATEN

MIDDELENGEBRUIK

Bijna alle jongeren drinken wel eens alcohol en ruim de helft gebruikt wel eens cannabis. Ruim twee op de vijf jongeren combineert wel eens verschillende middelen met elkaar. De meest voorkomende combinatie is alcohol, gecombineerd met cannabis.

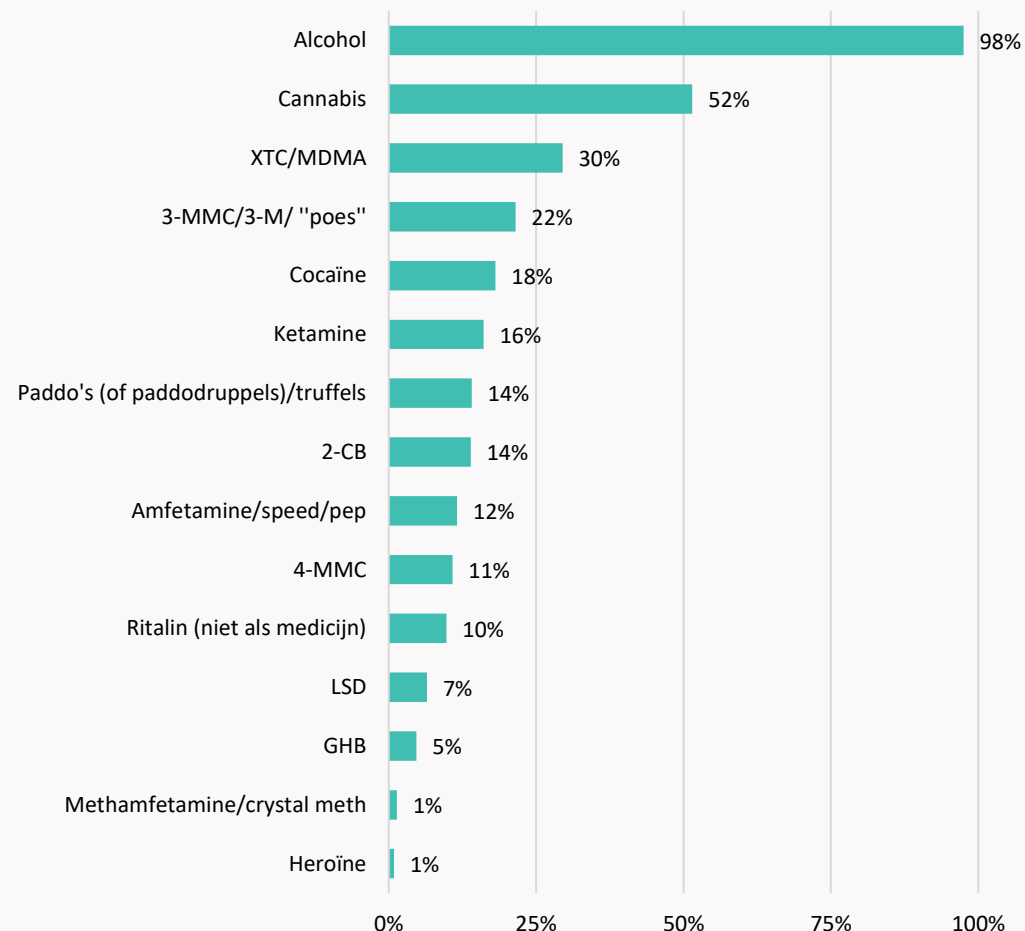
In Figuur 1 is te zien dat bijna alle jongeren in dit onderzoek (98%) wel eens alcohol drinkt. Daarna is cannabis het meest populaire middel, ruim de helft (52%) geeft aan wel eens cannabis te hebben gebruikt. Bijna een derde van de jongeren (30%) gebruikte wel eens XTC/MDMA en bijna een kwart (22%) gebruikte wel eens 3-MMC. LSD, GHB, methamfetamine en heroïne worden in beperkte mate gebruikt.

Combinatiegebruik

Van de 553 jongeren in het onderzoek geeft ruim twee op de vijf (43%; $N = 235$) aan wel eens middelen te combineren, 58% doet dit niet. Vervolgens zijn de 235 jongeren die wel eens middelen combineren, gevraagd aan te geven welke combinaties zij hebben gebruikt. Uit hun antwoorden lijkt alcohol met cannabis de meest voorkomende combinatie. Ook lijken de meeste combinaties te bestaan uit alcohol en andere middelen. De meest genoemde combinaties zijn:

- ♦ Alcohol en XTC/MDMA;
- ♦ Alcohol en cocaïne;
- ♦ Alcohol en 3-MMC;
- ♦ Alcohol en ketamine;
- ♦ XTC/MDMA en 3-MMC;
- ♦ XTC/MDMA en ketamine.

Middelen ($N = 553$)



Figuur 1.

RESULTATEN

RIJDEN ONDER INVLOED

Eén op de tien jongeren die wel eens middelen combineren, rijdt wel eens auto na combinatiegebruik. De helft van deze jongeren deed dit in de afgelopen 30 dagen. Wanneer jongeren niet in de auto rijden nadat ze middelen hebben gecombineerd, verplaatsen ze zich het vaakst met de fiets of lopend.

De 235 jongeren die aangaven wel eens middelen te combineren, zijn gevraagd of ze wel eens (als bestuurder) in de auto rijden nadat ze een combinatie van middelen hebben gebruikt. Ruim één op de tien (12%; $N = 28$) geeft aan wel eens auto te hebben gereden na combinatiegebruik.

- Voor deze groep jongeren ($N = 28$) is ook apart gekeken naar de middelen die zij wel eens combineren. Elke jongere gaf aan één of meerdere middelen met alcohol te hebben gecombineerd. Hier kwamen met name de combinaties 'alcohol en cannabis', 'alcohol en cocaïne' en 'alcohol en XTC/MDMA' naar voren.

De helft (50%) van deze 28 jongeren gaf aan in de afgelopen 30 dagen wel eens als bestuurder in te auto te hebben gereden nadat ze een combinatie van middelen hadden gebruikt.

Beschrijving situatie autorijden na combinatiegebruik

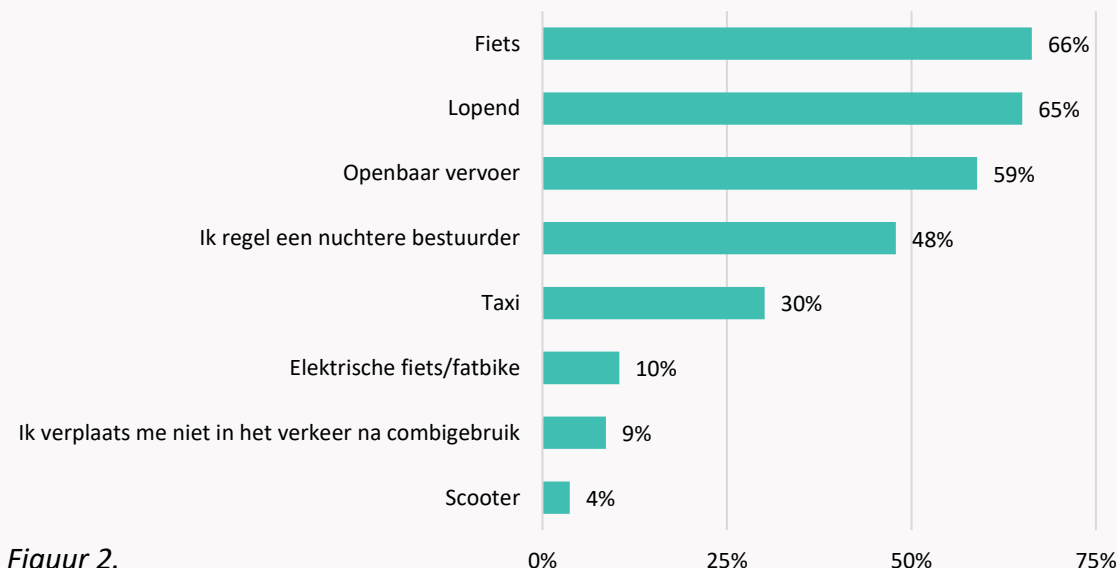
De 28 jongeren die wel eens autorijden na combinatiegebruik beschreven een situatie waarin ze onder invloed van verschillende middelen in de auto reden. Een aantal wordt beschreven dat ze uitgingen en daarna met de auto naar huis reden. Ook wordt een aantal keer benoemd dat het de bedoeling was nuchter te blijven, maar dat dit niet was gelukt en ze vervolgens toch de auto in zijn gestapt. *"Ik was op een huisfeest, ik zou nuchter blijven, alleen bleek dat achteraf niet het geval."*

Opvallend is dat een aantal jongeren specifiek benoemt dat het maar een korte rit was, en daarmee lijken goed te praten dat ze onder invloed reden. *"2 km naar huis van feestje."* Ook worden motieven om rijden onder invloed genoemd: *"Werkborrel uit de hand gelopen, Uber te duur en niet handig als mijn auto nog ver weg staat."*

Vervoerswijze na combinatiegebruik

De jongeren die niet als bestuurder in de auto rijden na combinatiegebruik, zijn gevraagd hoe ze zich dan verplaatsen. In Figuur 2 is te zien dat de meerderheid aangeeft met de fiets (66%) of lopend (65%) te gaan. Ruim de helft van de jongeren (59%) gaat met het openbaar vervoer en 48% regelt een nuchtere bestuurder.

Vervoerswijze na combinatiegebruik ($N = 163^*$)



Figuur 2.

RESULTATEN

EFFECTEN OP RIJGEDRAG

De meerderheid van de jongeren die aan wel eens aan het verkeer deelnam na combinatiegebruik, merkte hier tijdens het rijden de effecten van. Ook was bijna twee derde van de jongeren zich ervan bewust dat ze later nog aan het verkeer zouden deelnemen, nadat ze een combinatie van middelen hadden gebruikt.

Effecten op rijgedrag

De jongeren die aangaven wel eens aan het verkeer deel te nemen na combinatiegebruik, werden gevraagd of ze er tijdens hun rit iets van merkten dat ze een combinatie van middelen hadden gebruikt. Van de 158 jongeren* gaf 65% aan hier iets van gemerkt te hebben. Zij gaven in open antwoorden aan wat zij merkten. De ruime meerderheid beschrijft negatieve effecten op hun rijgedrag. De meest genoemde effecten zijn:

- Voorzichtiger rijden (compensatiegedrag);
- Verminderd reactievermogen;
- Slechter zicht;
- Sneller afgeleid;
- Minder scherp/alert;
- Verminderde balans;
- Verminderde angst;
- Hallucinaties, dingen anders zien dan de realiteit;
- Sneller rijden.

Effecten tijdens autorijden na combinatiegebruik

De 28 jongeren die aangaven wel eens in de auto te rijden na combinatiegebruik, benoemden tevens een verminderd reactievermogen te hebben, sneller afgeleid en minder scherp te zijn. Een jongere benoemd meer zelfvertrouwen te ervaren tijdens het rijden. Ook wordt door een enkeling benoemt dat hij/zij 'plezier' ervaart tijdens het rijden onder invloed. Een ander voelt zich sloom en slaperig tijdens het rijden. Hieronder een paar opvallende quotes:

"Dat ik voorzichtiger reed omdat ik wist dat ik onder invloed was en dat ik niet moest opvallen."

"Ik ben rustiger als ik heb geblowd."

"Ik merkte dat ik niet scherp was terwijl ik juist dingen op had die me scherp maakten."

"Het lijkt tijdens het rijden wel goed te gaan maar dat is juist het gevaar."

"Leek wel alsof ik niet op deze aardbodem was maar ergens in het heelal aan het rijden was."

RESULTATEN

15

BEWUSTZIJN VERKEERSDEELNAME

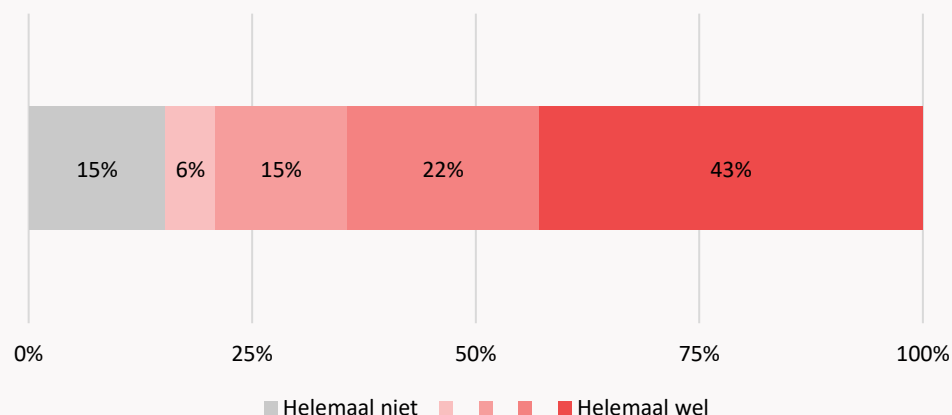
Bewustzijn verkeersdeelname na combinatiegebruik

De jongeren zijn gevraagd in hoeverre ze zich ervan bewust waren dat ze later nog aan het verkeer zouden deelnemen, op het moment dat ze een combinatie van middelen hadden gebruikt. In Figuur 3 is te zien dat bijna twee op de drie jongeren (65%) zich ervan bewust was dat ze nog in het verkeer zouden gaan na het gebruik.

Bewustzijn autorijden na combinatiegebruik

Specifiek gekeken naar de 28 jongeren die wel eens autorijden na combinatiegebruik, zien we dat ook zij er grotendeels van bewust waren dat ze nog zouden autorijden na het gebruik. Deze groep jongeren verschilt hierin niet significant van de overkoepelende groep jongeren die na combinatiegebruik aan het verkeer deelneemt.

Bewustzijn verkeersdeelname (N = 163*)



Figuur 3.

RESULTATEN

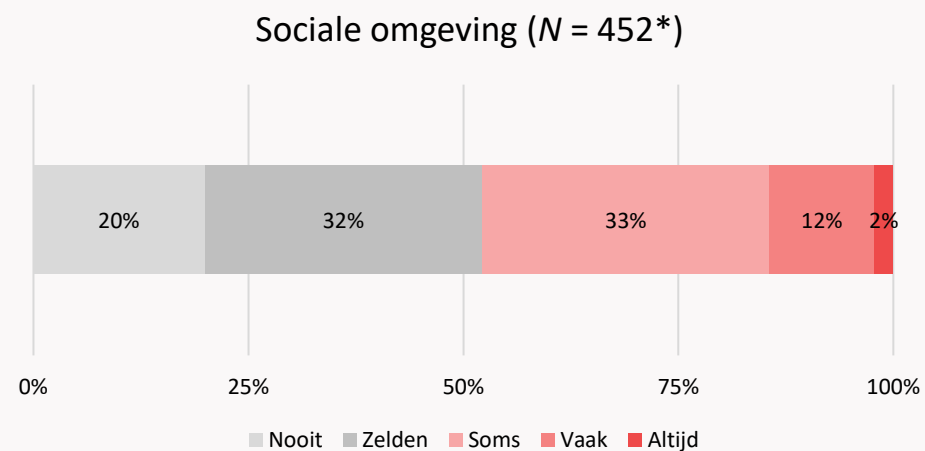
16

SOCIALE NORM EN SUBJECTIEVE PAKKANS

Volgens de meerderheid van de jongeren komt rijden onder invloed in beperkte mate voor in hun sociale omgeving. De kans om gepakt te worden voor rijden onder invloed wordt door de meeste jongeren klein tot gemiddeld ingeschat.

Sociale norm

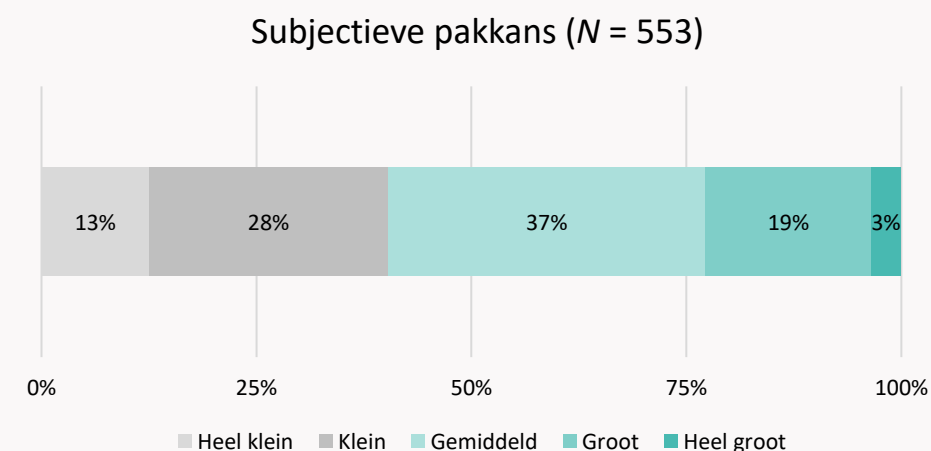
452 jongeren* kregen de vraag hoe vaak mensen in hun omgeving (vrienden of bekenden) onder invloed van alcohol en/of drugs rijden. De resultaten zijn te zien in Figuur 4. Ruim de helft van de jongeren (52%) geeft aan dat dit volgens hen nooit of zelden voorkomt, volgens een derde van de jongeren (32%) komt dit soms voor. Volgens 14% van de jongeren komt dit vaak, of altijd, voor.



Figuur 4.

Subjectieve pakkans

De 553 jongeren kregen de vraag hoe groot ze de kans inschatten om gepakt te worden voor rijden onder invloed. In Figuur 5 is te zien dat twee op de vijf jongeren (40%) deze kans (heel) klein inschat. Ruim een derde (37%) schat deze kans gemiddeld in en bijna een kwart (23%) schat deze kans (heel) groot in.



Figuur 5.

RESULTATEN

17

VERSCHILLEN TUSSEN GROEPEN

We hebben gekeken naar significante verschillen op het gebied van geslacht, leeftijd en opleidingsniveau. Mits relevant, rapporteren we de significante verschillen hieronder. Verschillen in geslacht en opleidingsniveau zijn getoetst met een crosstabs analyse. Hier zijn alleen mannen en vrouwen met elkaar vergeleken, vanwege het kleine aantal deelnemers dat hier de optie 'non-binair/genderfluïde' of 'anders' koos.

Combinatiegebruik

- ▶ Mannen geven significant ($\phi = .09, p = .046$) vaker aan wel eens middelen te hebben gecombineerd dan vrouwen (48% vs. 39%).
- ▶ Deelnemers met een laag opleidingsniveau geven significant ($\phi = .11, p = .039$) vaker aan wel eens middelen te hebben gecombineerd dan deelnemers met een middel of hoog opleidingsniveau (61% vs. 43% en 39%).
- ▶ Deelnemers die wel eens middelen hebben gecombineerd ($M = 21.80$), zijn gemiddeld ouder dan deelnemers die dit niet doen ($M = 20.64$).

Combinatiegebruik achter het stuur

- ▶ Mannen geven significant ($\phi = .17, p = .012$) vaker aan wel eens als bestuurder in de auto te rijden nadat ze een combinatie van middelen hebben gebruikt dan vrouwen (18% vs. 7%).
- ▶ Deelnemers met een hoog opleidingsniveau geven significant ($\phi = .25, p < .001$) minder vaak aan wel eens als bestuurder in de auto te rijden nadat ze een combinatie van middelen hebben gebruikt dan deelnemers met een laag of middel opleidingsniveau (5% vs. 30% en 17%).

Sociale norm

- ▶ Mannen geven significant ($\phi = .15, p = .033$) vaker aan dat mensen in hun omgeving 'altijd' onder invloed van alcohol en/of drugs rijden dan vrouwen (4% vs. 1%).
- ▶ Deelnemers met een laag opleidingsniveau geven significant ($\phi = .22, p = .008$) vaker aan dat mensen in hun omgeving 'vaak' onder invloed van alcohol en/of drugs rijden dan deelnemers met een middel of hoog opleidingsniveau (32% vs. 12% en 9%).
- ▶ Deelnemers die wel eens middelen hebben gecombineerd ($M = 2.63$), geven aan dat mensen in hun omgeving gemiddeld vaker onder invloed van alcohol/en of drugs rijden, dan deelnemers die geen middelen combineren ($M = 2.24$).

Subjectieve pakkans

Er zijn geen significante verschillen tussen groepen gevonden voor subjectieve pakkans.

CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN



CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

CONCLUSIE

Met dit onderzoek is achterhaald in hoeverre combinatiegebruik onder jongeren voorkomt en in welke mate er onder invloed van een combinatie van middelen in de auto gereden wordt. Hieronder beschrijven we wat er op basis van de resultaten geconcludeerd kan worden.

Veel jongeren combineren alcohol en drugs

In dit onderzoek gebruikt meer dan twee op de vijf jongeren wel eens verschillende middelen tegelijkertijd. De meest voorkomende combinatie is alcohol met cannabis, maar ook alcohol in combinatie met cocaïne, 3-MMC en ketamine is populair. Daarnaast worden deze drugs ook onderling gecombineerd.

Klein percentage jongeren rijdt auto na combinatiegebruik

Eén op de tien jongeren die wel eens middelen combineren, rijdt wel eens auto na combinatiegebruik. Dit aantal mag niet onderschat worden, omdat het risico op ongevallen na het gebruik van meerdere middelen tegelijkertijd enorm toeneemt – tot wel 200 keer hoger in vergelijking met rijden in nuchtere toestand (Horst et al., 2011). Dat de helft van deze jongeren aangeeft in de afgelopen 30 dagen te hebben gereden na combinatiegebruik, suggereert dat het niet om incidenteel gedrag gaat, maar om een patroon dat mogelijk regelmatig voorkomt. Bovendien was het merendeel zich ervan bewust dat ze zouden gaan autorijden na gebruik. Dit benadrukt het belang van gerichte voorlichting en maatregelen om rijden onder invloed van (een combinatie van) middelen te voorkomen.

Uit dit onderzoek blijkt niet precies welke combinaties van middelen in deze steekproef achter het stuur worden gebruikt. Wel wordt duidelijk dat jongeren die onder invloed rijden na combinatiegebruik, vooral alcohol combineren met cannabis, cocaïne en XTC/MDMA. Vervolgonderzoek zal moeten uitwijzen welke combinaties het meest voorkomen in het verkeer.

Veel jongeren maken veilige keuze na middelengebruik

Hoewel de meeste jongeren in dit onderzoek zich lopend of fietsend verplaatsen nadat ze verschillende middelen hebben gebruikt, geeft een aanzienlijk deel aan gebruik te maken van het openbaar vervoer of een nuchtere bestuurder te regelen. Deze jongeren nemen dus niet als bestuurder onder invloed deel aan het verkeer en laten daarmee het gewenste gedrag zien. Dit gedrag weerspiegelt de gewenste sociale norm, die breed gedeeld en versterkt moet worden binnen de doelgroep.

Jongeren ervaren veel effect op rijvaardigheid na combinatiegebruik

Jongeren die na het combineren van middelen deelnemen aan het verkeer ervaren vaak negatieve effecten op hun rijgedrag. Jongeren die in de auto rijden na combinatiegebruik merken dat hun reactievermogen afneemt, ze sneller afgeleid raken en minder scherp zijn. Terwijl sommigen zich voorzichtiger of rustiger voelen achter het stuur, ervaren anderen juist een verhoogd gevoel van zelfvertrouwen of zelfs plezier, wat de gevaren van de situatie vaak maskeert. Hoewel de effecten per persoon kunnen variëren, is het duidelijk dat combinatiegebruik de rijvaardigheid significant verslechtert, wat de kans op verkeersongevallen vergroot.

Misvattingen over positieve effecten van drugs op rijvaardigheid

Uit het onderzoek blijkt dat er misvattingen bestaan over de effecten van middelen op rijvaardigheid. Sommige jongeren zijn ervan overtuigd dat cocaïne hen meer focus geeft en cannabis hen rustiger maakt. Dit staat haaks tegenover wat we weten over de effecten van drugs op de rijvaardigheid, zoals beschreven op de webpagina van [Drugs & Uitgaan](#) (Trimbos-instituut, z.d.b.). Het is belangrijk om de juiste kennis en handvatten te verschaffen, zodat jongeren zelf de veilige keuzes maken in het verkeer.

CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

20

AANBEVELINGEN

Op basis van de conclusies uit dit onderzoek beschrijven we hieronder enkele praktische aanbevelingen.

Vervolgonderzoek nodig voor een representatief beeld van combinatiegebruik

Dit onderzoek biedt een eerste verkenning naar combinatiegebruik in het verkeer onder jongeren. Het is belangrijk om te vermelden dat aan dit onderzoek alleen jongeren hebben deelgenomen die wel eens alcohol drinken en/of drugs gebruiken. Om een concreter en breder beeld te krijgen van het combinatiegebruik onder jongeren in de Nederlandse samenleving, is een representatieve steekproef nodig in toekomstig onderzoek.

Meer inzicht nodig in achterliggende factoren in ongewenste gedrag

Het is belangrijk om, in gesprek met de doelgroep, te achterhalen wat hen motiveert om middelen te combineren en onder invloed achter het stuur te stappen. Na dit onderzoek is het nog niet volledig duidelijk in hoeverre de doelgroep zich bewust is van de sterk verhoogde risico's op verkeersongevallen na combinatiegebruik. In hoeverre speelt kennis over deze risico's een rol in de keuze om al dan niet onder invloed te rijden? Daarnaast wijzen de resultaten van dit onderzoek, evenals eerder onderzoek van TeamAlert naar trends in drugsgebruik onder jongeren (2024), erop dat sommige jongeren bewust kiezen voor bepaalde middelen of combinaties, omdat ze denken dat deze middelen hen scherper of rustiger maken tijdens het rijden. Het is van belang verder te onderzoeken in hoeverre jongeren daadwerkelijk voor bepaalde middelen kiezen in de veronderstelling dat ze hun rijvaardigheid verbeteren. Deze inzichten zijn nodig om misvattingen te doorbreken en de juiste doelgroep effectief te bereiken met gerichte voorlichting.

Communiceer de gewenste sociale norm

De meerderheid van de jongeren rijdt niet onder invloed in de auto na combinatiegebruik, en ook hun sociale omgeving lijkt over het algemeen niet onder invloed achter het stuur te stappen. In communicatie over combinatiegebruik is het belangrijk om dit soort positieve uitkomsten te benadrukken. Zo creëren we een positieve sociale norm: het is normaal om nuchter aan het verkeer deel te nemen. TeamAlert voert jaarlijks de [Rij Drugsvrij-campagne](#) om het drugsgebruik in het verkeer aan te pakken. Deze campagne richt zich op het bevorderen van een positieve norm rondom nuchter rijden, waarbij we niet alleen de gevaren van drugs in het verkeer belichten, maar ook kennis delen over de effecten op de rijvaardigheid en concrete alternatieven bieden.

Betrek jongeren die middelen combineren in bestaande interventies

De Rij Drugsvrij-campagne en andere projecten van TeamAlert tegen drugsgebruik in het verkeer, zoals [StreetTalk](#) en [Witte Waas](#), richten zich nog niet specifiek op combinatiegebruik. We nemen de resultaten van dit onderzoek mee in de verdere ontwikkeling van onze interventies. Hierdoor spreken we in de toekomst niet alleen jongeren aan die drugs gebruiken, maar ook de groep jongeren die middelen combineren. Zo kunnen we ook hen stimuleren om nuchter achter het stuur te stappen.

BRONNEN



BRONNEN

24

- ▶ Algemeen Dagblad (2024). Per dag 110 bekeuringen voor rijden onder invloed: deze gemeenten staan in top 10. Geraadpleegd via: <https://www.ad.nl/auto/per-dag-110-bekeuringen-voor-rijden-onder-invloed-deze-gemeenten-staan-in-top-10~a9c2a07b/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>
- ▶ Horst, S., Schumacher, M., Urmeew, R., Auerbach, K., Alvarez, J., Bernhoft, I.M., Gier, H. de., Hagenzieker, M., Houwing, S., Knoche, A., Pilgerstorfer, M., Zlender, B. (2011). Driving Under the Influence of Drugs, Alcohol and Medicines in Europe – findings from the DRUID project. Geraadpleegd via: http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/743/TDXA12006ENN_402402.pdf
- ▶ SWOV (2020). Drugs en geneesmiddelen. Geraadpleegd via: <https://swov.nl/nl/factsheet/drugs-en-geneesmiddelen>
- ▶ TeamAlert (2024). Jongeren en drugs: sociale norm en trends. Geraadpleegd via: <https://teamalert.nl/zakelijk/kenniscentrum/onderzoeken/jongeren-en-drugs-sociale-norm-en-trends/>
- ▶ Trimbos-instituut (2016). Het Grote Uitgaansonderzoek 2016. Geraadpleegd via: <https://www.trimbos.nl/wp-content/uploads/sites/31/2021/09/af1494-het-grote-uitgaansonderzoek-2016.pdf>
- ▶ Trimbos-instituut (2023). Het Grote Uitgaansonderzoek 2023. Geraadpleegd via: <https://www.trimbos.nl/wp-content/uploads/2024/02/AF2122-Rapport-Het-Grote-Uitgaansonderzoek-2023.pdf>
- ▶ Trimbos-instituut (z.d.a.) Risico's van combinatiegebruik. Geraadpleegd via: <https://www.trimbos.nl/kennis/alcohol/alcohol-en-uitgaan/risicos-van-combinatiegebruik/>
- ▶ Trimbos-instituut (z.d.b.). Drugs in het verkeer. Wat is het effect van drugs op rijgedrag? Geraadpleegd via: <https://www.drugsenuitgaan.nl/veilig-uit-thuis/verkeer>
- ▶ VeiligheidNL (2022). Middelengebruik in het verkeer. Een analyse van data verzameld op SEH-afdelingen. Geraadpleegd via: <https://www.veiligheid.nl/sites/default/files/2022-11/Rapportage%20middelengebruik%20in%20het%20verkeer%202012-2021.pdf>

TeamAlert

jongeren met **impact**

